

A szabadságért Ikrek — katonaruhában esett el

A Tisza-partján egy magas termetű, őszhajú asszony álldogal. Innen virágot hint a vízbe, majd elgondolkozva nézi a gyorsan távolodó virágszirmokat.

— A Tisza vizén gyorsan eljutnak a Dunába, s ott akadnak jó emberek, jó barátok, akik eljuttatják Ferim sírjára. Mert ő nagyon szeretete a virágokat...

Feri — voltaképpen Pataki Ferenc bátor, szovjet felderítő, aki hősi halált halt. A Tisza vizébe orgonaszirmokat szóró asszony pedig felesége, Gorbány Natalja, aki Moszkvából jött el Kárpátontúlra, hogy ellátogasson azokra a helyekre, amelyek szoros kapcsolatban állnak a Pataki Ferenc vezette felderítő csoport harcával...

...Agusztus 18-án volt 25 éve annak, hogy a huszti kerületi Dravohov község közelében földet ért hét ejtőernyős — Pataki Ferenc felderítő csoportja. A felderítők Huszton, a huszti kerületi Kopasnyevó, Nizsnye Szeliscse és Zolotarevo községekben, valamint a vinogradovói kerületi Tekovón és Csorno-Tiszovón tevékenykedtek. De kapcsolatokat remtettek Budapestről és Kassával is. A Pataki-csoport idővel szerteágazó felderítő szervezetté nőtt, amelyet minden eszközzel támogatott a hazafiak nagy serege. Pataki Ferenc és rádiója, Gyakun Mihajlo eljuttott Budapestre, ahol felvette a kapcsolatot az illegális harcosokkal. 1944. február 27-én éjjel a csendőrök a felderítők nyomára bukkantak és felgöngyöltették a csoportot. Elfogták és kivégezték Pataki Ferencet is.

Nemrég Kárpátontúlra érkezett a hős felderítő vezér Moszkvában élő özvegye — Gorbány Natalja nyugdíjas. Elindultunk vele a legenda nyomában, azokra a helyekre, ahol a háború zord éveiben farkasszemet nézve

a halállal Pataki Ferenc és legközelebbi harcostársai tevékenykedtek.

Munkács. A város központjában megállunk a Nagy Honvédó Háború hőseinek emlékművénél. Itt nyugszanak a husztiakkal együtt tevékenykedő munkácsiak: Szirko Mihail, Szakács Miklós, Logojda Gavril, Csizsmár Vaszilij, Zsupán László. A máramaros-szigeti börtön udvarán végezték ki a hazafiakat, a felszabadulás után onnan hozták ide tetemüket.

— A bátyámék — mondja Zsupán József nyugdíjas — nemcsak a munkási vasútállomásról, de Kassáról is fontos adatokat továbbítottak Husztra. Egyébként a napokban jelenik meg a Hulló csillagok című könyvem, amely a kárpátontúli felderítőkről és partizánokról szól. Elbeszéléseim főhőse Pataki Ferenc.

— A férjem is jól ismeri Patakit — meséli Borkanyuk Szerén, Borkanyuk Oleksza hős forradalmár özvegye.

Némán állunk az emlékről. Lélegzetelgátfogóan hallgatjuk az elbeszélést, melynek nyomán mind újabb részleteket tudunk meg arról az emberről, aki egész életét a harcra szentelte.

A legtöbb emlék a vinogradovói és a huszti kerületben fűződik Pataki Ferenc nevéhez.

Vinogradovó központi terén az egykori Cikta üzlet falán emléktábla őrzi azoknak a hazafiaknak nevét, akiket az illegális tevékenységért 1944. június 17-én agyonlőttek. Ennél a falnál esett a gyilkos fasiszta golyó áldozatául Pataki öszszekötője: Handera Olena, Hicska Mihajlo, Lézmán Jenő, Lebóvics Jenő, Farkas Mór, Farkas Szerén, Svarc Mór.

Talán Vinogradovón maradtak életben a legtöbben azok közül, akik személyesen is isméték Pataki Fe-

rencet, s együtt harcoltak vele. Csodával határos módon megmenekült a haláltól Lovga Iván nyugdíjas — egy a hét ejtőernyős felderítő közül és felesége — Maleta Júlia, aki a máramaros-szigeti börtönben együtt sínylődött Pataki Ferencel.

Amit ezúttal megtudtunk Patakiról, az is arra vall, hogy élete valóságos legenda. A hőhérok halálra kínozták az embereket, a legbestialisabb módszerekkel sem riadtak vissza. Patakinak nem maradt épen egyetlen testrésze sem, de nem adta meg magát. Megtörték az egészségét, de lelket nem! Hősként küzdött, hősként halt meg.

Megható találkozókra került sor Huszton. Pataki Ferencné ellátogatott a bentlakásos iskola tanulóihoz, a múzeumba. A város központi terén itt is emléktáblát lepleztek le a bátor felderítők emlékére. A fasiszta titkosrendőrség és csendőrség a Pataki-csoportból elsőként Csizsmár Szepten, Logojda Georgij és Jelena, Lizanec Szepten és Lavkaj Anna nyomára bukkant. A felderítők 1944. február 27-én a Logojda-lakásban haltak hősi halált a fasisztákkal szemben tanúsított fegyveres ellenállásban.

...Elindultunk a Tisza-partján. A hős özvegye látni szeretne volna a folyót, melynek partján gyakran járt férje.

— A Tisza a Dunába ömlik. Megragadom az alkalmat, hogy üdvözljem az én Ferencemet — mondja alig hallhatóan és virágszirmot dob a vízbe. A gyerekek követték példáját. A folyó vize hőmpölyögve tovább vitte a szirmokat. És lehetséges, hogy az történik, amit a dal is mond, hogy a virágszirmokat meglátják a magyarok és ők is dobnak még virágot a vízbe — hadd fonjon a Duna egy szép, színpompás koszorút...

Braun Henrik

Alig egy hónapja, hogy az ásatási ikrek: Sági Zoltán és Sági György bevonultak a határőrséghez. Már katonai esküt is tettek, tart a kiképzésük a határőrség kerületi parancsnokságának laktanyájában.

Vajon miként érzik magukat, hogyan telnek napjaik? — erről adunk kis mozaikot, ahogyan ígértük, bevonulásukkor.

★

— A Sági-gyerekek érdeklik? — mosolyodott el Gázdó Béla alezredes. — Nincs rájuk semmi panasz. Szüleiknek is ígérték, hogy jó határőrök akarnak lenni. Ha tovább is így folytatják, akkor sikerül. De bővebbet mond az ikrekről a rajparancsnokuk és a századparancsnokuk.

A rajparancsnok, Simon András tizedes biztos fellépésű, jó megjelenésű fiú. Nem mondja, de észrevezem, örül, hogy a két szőke iker, akit ismer már az egész laktanya, az ő rajában van.

— Hozzám kerültek a fiúk — mondta — és azon vagyok, hogy amit kell, mindent jól megtanuljanak. De persze kettőn áll a vásár.

— És a „másik fél”?

— Gyuri és Zoli igyekeznek, napról napra katonásabbak.

S hogy számukra is szokatlannak volt a katonai élet az első hetekben — ez természetes. Így van ezzel mindenki, így volt a rajparancsnok is és külön jó, hogy ezt nem felejtette el.

★

Szarvas Márton őrnagy, századparancsnok is figyelemmel kíséri az ikrek útját. Tréfásan jegyezte meg, de mégis komolyan értette, hogy olyan „pótszülő” ő is.

Az őrnagy örömmel beszélt arról, hogy az ikrekben akarat és szorgalom van. A lövészdörög is jól megásták. Ekkor Gyuri volt az ügyesebb, viszont Zoli a lövészetben három köregréssel jobbat lőtt. Lövészet... Erről jut eszembe az ikrek édesapjának szava: lehet, hogy „félnek majd a puskától”. Lám, már megbarátkoztak vele és meg is szelídítették. Jó gyakorlati érzékük van, de a könyvekkel jobban meg kell barátkozniuk. Az egyik harcoszatelméleti órán bizony Zoli kicsit elbőbiskolt, figyelmeztetni is kellett. Katonásan felpattant, ígérte, máskor nem fordul elő.

Az őrnagy apró történetet mesélt. Gyuri kis megfázással a gyengélkedőben volt. Másnap a századparancsnok találkozott az ikrek egyikével.

— Jól vagy? Örülök, hogy meggyógyultál — mondta.

— Őrnagy elvtárs, jelenleg, nem én gyengélkedtem,

Török Imre felvétele

Az ikrek első találkozásai szüleikkel, bevonulásuk után, a határőrség laktanyájában.

hanem a testvérem, a Gyuri.

— Szóval — mosolyodott el az őrnagy — egy hiba van még az ikrekkel. Annnyira hasonlítanak egymásra, hogy nem tudom, melyik a Zoli vagy a Gyuri. Amikor bevonultak, még csak valahogy megkülönböztettem őket, mert Zoli arcán volt egy kis pattanás, de az persze már elmúlt. Hát — nevetett — hetek múltán ez a „megkülönböztetési baj” is elmúlik majd.

★

Találkoztam az ikrekkel. Amikor beöltöztek, bizony igen nehézkesen mozogtak. Most már jól tudják viselni a mundért.

— Egyre jobban megszokunk itt — állapították meg.

— A hetek is telnek és nem rossz a katonai élet. Persze — fűzték hozzá — fegyelem, rend van, de mindenben tördőnek is velünk.

— A koszt milyen?

— Nincs rá panaszunk, de

amit jobban szeretünk, azt szívesebben is fogyasztjuk.

— Otthonról érkezett-e csomag?

— Igen. Köszönjük, hogy szüleink figyelme erre is kiterjedt, de megmondjuk, hogy hazai nélkül is változatos, elég az ételmezésünk.

... És annak is nagyon örülünk, hogy nemcsak egy szobában vagyunk mi, ketten, hanem egy rajban is.

★

Most harcászatot, tereptant stb. tanulnak az ikrek. Igyekeznek és ezért szakasparancsnoki dicséretben részesültek. A kiképzés után következik majd a járőrszolgálat, a határ tényleges őrzése. Ha majd kikerülnek az őrsre, ott is felkeressük őket.

Gyuri és Zoli, akárcsak a többi katonája, már eltávolazson is járt otthon. Nagy volt az öröm, mert jól néznek ki, kicsit híztak is. A szülők büszkéek arra, hogy fiaik jól mutatnak a határőrség egyenruhájában.

Morvay Sándor

A Moszkvai Rádió pályázata

A Moszkvai Rádió és a Magyar-Szovjet Baráti Társaság pályázatot hirdetett hallgatóinak olyan rövid elbeszélésekre, amelyek ismert tényekről vagy eseményekről szólnak és amelyekben a szovjet-magyar barátság és együttműködés nyilvánul meg. Csakis olyan eseményekről és tényekről szóló elbeszéléseket vesznek figyelembe, amelyekről a hallgató személyesen értesült, nem pedig lapokból, könyvekből vagy rádióműsorból tudott meg.

A pályázati elbeszélések beküldésének végső határideje 1969. január 31.

Kéri a magyar kommunista veteránokat és más közéleti személyiségeket, mondják el visszaemlékezéseiket a szovjet és a magyar dolgozók forradalmi és harcibarátságáról. Említse konkrét példákat az SZKP és az MSZMP internacionalista egységére. Az ifjú hallgatók sok érdekes történetet mesélhetnek el a szovjet és a magyar úttörők, iskolások és diákok, a komszomolisták és a magyar KISZ-esek szoros baráti kapcsolatairól. Mérnökök, munkások és parasztok, közigazdászok és gazdasági dolgozók a szovjet-magyar együttműködés tényeiről írhatnak a tudomány és technika, az ipar és mezőgazdaság területén folyó szovjet-magyar együttműködés egyes eseményeiről.

A pályázók elbeszélésüket géppel írják és annak terjedelme ne haladja meg a 60 géppelt sort. Több elbeszélést is be lehet küldeni. A legérdekesebbek és legértelmesebbek közül kilencet díjaznak.

A 2 első díj: 10 napos szovjetunióbeli utazás.

A második díj: kiváló minőségű, minden hullámsávon működő Sport márkájú szovjet tranzisztors rádió.

A harmadik díj: egy tökéletes Zenit fényképezőgép.

A többi díj: közép- és hosszuhullámú, Giala márkájú tranzisztors rádió, két női karóra, Csajka fényképezőgép és asztali óra.

Cím: Moszkva, Rádió, Versenypályázat.

Építészeti „védett terület”

Moszkvától északra, Vlagyimir és Ivanovo térségében sajátos építészeti „védett terület” alakítanak ki. Ez a vidék igen gazdag XVII. és XIII. századbéli építészeti emlékekben és festményekben. A környék falvai egykor világszerte híresek voltak művészi kivitelű kisméretű lakfestményeikről. Vlagyimir és Ivanovo környékén több ikonfestő iskola működött, s virágzott az ötvös-művészet.

A környéken most sok régi mesterséget újjáélesztnek. A kezdeményezés fellett a mintegy 3 millió tagot számláló összorosországi önkéntes műemlékvédelmi társulat vállalt védnökséget. A társulat, amely állami dotációt kap, a tagsági díjakból és magánszemélyek hozzájárulásaiból saját anyagi erőforrásokkal is rendelkezik.

Ismét kiváló klubok

Szeged két ifjúsági klubja, a móravárosi, valamint a kenderfónó és Szővőipari Vállalat klubja idén is megkapta a kiváló klub oklevelét. A KISZ Központi Bizottsága másodszor hirdette meg a versenyt, s a tavalyinál jóval erősebb mezőnyben — majdnem ezer klub nevezett — mindkét szegedi megálta helyét. Az oklevelet Szabó János, a KISZ Központi Bizottság titkára december idusán adta át Budapesten.

Móravárosban

A zsúfolt kis móravárosi könyvtárban klubtagok boldogan mesélik, hogy Orosz László, a KISZ Központi Bizottság osztályvezetője is eljött a múltkoriban Móravárosba, s gratulált a kitüntetéshez. Az új oklevél már ott sorakozik bekeretezve a tavalalyi mellett. Különleges atmoszférája van ennek a kis könyvtárnak. Nem véletlen, hogy a tavasszal író-olvasó találkozón résztvevő Váci Mihály így mutatkozott be: „Sok helyen megfordultam már, de itt olyan sokan vannak, hogy meg sem lehet fordulni. Hangulatos, kedves hely ez a Móraváros. Ilyen helyekről indul el a költészet.”

A klubvezetőt, Karszt Sándor

dornét, meg a klubtagokat faggatom az elmúlt év legérdekesebb programjairól.

— Az irodalmi estek — mondják felcsillanó szemmel. — A klub feladatát tűzte ki, hogy a Tisza-vidék íróit, azok műveit megismerje. Ez évben láttuk vendégül Tóth Bélát, Papp Lajost, Veress Miklóst, Petri Ferencet, de megismerkedtünk Fehér Klárával, Váci Mihállyal és Kende Sándor pécsi íróval is. Érdekesekek voltak a zenei, képzőművészeti, irodalmi, politikai előadások. Néhány alkalommal tárlatot látogattunk. Dunaujvárosba országos, Dorozsmára területi találkozóra utaztunk. Ezeken az összejöveteleken tapasztaltuk, hogy másutt kevesebb a komoly program, több a táncos, műsoros rendezvény.

A kendergyárban

A Kenderfónó- és Szővőipari Vállalat Rigó utcai ifjúsági klubja is megérdemelten kapta az oklevelet. A klubtanács tagjai alig győzik sorolni az elmúlt évben milyen rendezvények voltak: irodalmi estek, vetélkedők, táncos összejövetelek. A klubban rendezték meg a KISZ-alapszervezetek évforduló programjait, itt volt a nőnapj összejövetel, sőt

sportversenyek, asztalifoci és ping-pong bajnokság is.

150 tag jár ide rendszeresen. A létszámot még lehetne növelni, ha az újszegediek is aktívabban kapcsolódnának be munkájukba. Ezért január-február folyamán átszervezik a klubot. Komoly terveik vannak a következő évre.

Laczó Katalin

A Kenderfónó- Szővőipari Szakmunkásképző Iskola

1969. február 15-1 indulással egy éves tanulóidőre szővőiparitanulónak, 8 általános iskolát végzett

leányokat felvesz

Jelentkezni lehet személyesen vagy levélben minden nap 7 órától 15 óráig, szombaton 11 óráig. A képzéssel kapcsolatban bővebb felvilágosítást nyújtunk a Kenderfónó és Szővőipari V. Személyzeti Osztályán, Szeged, Alsóikikötő sor 6.